

MEĐURESORSKA RADNA GRUPA ZA USPOSTAVLJANJE MEHANIZMA ZA ZAŠTITU NOVINARA

ŠESTOMJESEČNI IZVJEŠTAJ O RADU

Period: mart-avgust 2026. godine

Podgorica, septembar 2026. godine

1. Uvod

Izvještaj obuhvata rad Međuresorske radne grupe za uspostavljanje mehanizma za zaštitu novinara od prve sjednice, održane 5. marta 2026. godine, do 31. avgusta 2026. godine. U njemu su objedinjeni podaci iz šest mjesečnih izvještaja o postupanju u pojedinačnim slučajevima, pruženoj podršci, međuinstitucionalnoj koordinaciji, razvoju institucionalnog okvira i međunarodnoj saradnji.

Radna grupa je formirana sa ciljem da uspostavi sistem koji omogućava brzu razmjenu informacija, koordinisano djelovanje institucija i medijske zajednice, pravovremenu podršku novinarima i drugim medijskim radnicima, kao i praćenje postupanja nadležnih organa u slučajevima prijetnji, napada i drugih oblika ugrožavanja bezbjednosti. Prvih šest mjeseci rada bilo je istovremeno operativno i razvojno: Mehanizam je reagovao na konkretne prijave, dok je Radna grupa razmatrala rješenja za njegovo trajno pravno, organizaciono i finansijsko uređenje.

2. Uspostavljanje načina rada i operativnih kapaciteta

Na prvoj sjednici dogovoreno je formiranje operativnog tima za hitnu razmjenu informacija i koordinisano reagovanje, kao i tima zaduženog za razradu pravnog i finansijskog okvira budućeg mehanizma. Operativna komunikacija između predstavnika policije, tužilaštva i Radne grupe omogućila je da Mehanizam o pojedinim prijavama bude obaviješten u roku od nekoliko sati. Tokom izvještajnog perioda održano je pet sjednica Radne grupe, 5. marta, 3. aprila, 11. maja, 4. juna i 15. jula, a usvojen je i Poslovnik o radu.

Uspostavljena je besplatna SOS linija 080 000 222, dostupna 24 časa dnevno, sedam dana u nedjelji, za prijavljivanje prijetnji, napada i drugih oblika ugrožavanja bezbjednosti novinara, novinarki i drugih medijskih radnika. Linija je pokrenuta uz podršku kompanije Mtel i predstavlja jednu od aktivnosti predviđenih Medijskom strategijom Crne Gore 2023-2027. Time je obezbijeđena stalno dostupna ulazna tačka za prijavljivanje incidenata i pristup podršci.

3. Pregled prijava i postupanja Mehanizma

Od marta do kraja avgusta kroz Mehanizam je prošla ukupno 21 prijava, odnosno predmet u okviru njegovog mandata. Najčešće je bilo riječ o uvredama i prijetnjama upućenim putem interneta. U jednom slučaju registrovana je prijetnja smrću. Jedno dodatno obraćanje, koje se odnosilo na SLAPP tužbu, nije uključeno u zbir od 21 jer je Radna grupa ocijenila da takav postupak ne spada u njen sadašnji mandat.

Mjesec	Broj	Ključni podaci
Mart	9	Sedam aktivnih prijava i dva obraćanja povodom ranijih slučajeva; u sedam slučajeva prihvaćena pravna pomoć; dvije prijave inicirao je Mehanizam.
April	1	Jedna prijava u okviru mandata; dodatno obraćanje zbog SLAPP tužbe ocijenjeno je kao pitanje izvan nadležnosti.
Maj	5	Pet prijava različitog intenziteta, uključujući jednu prijetnju smrću; korišćene su pravna i psihološka podrška.
Jun	5	Pet slučajeva koji su uključivali novinare i medije; Mehanizam je reagovao u svim slučajevima koji su zahtijevali postupanje.
Jul	1	Jedan novi slučaj; nastavljeno je praćenje ranije evidentiranih predmeta i komunikacija među uključenim akterima.
Avgust	0	Nije bilo novih prijava koje su zahtijevale reakciju Mehanizma.

Napomena: zbir obuhvata 21 prijavu ili predmet u okviru mandata Mehanizma. SLAPP obraćanje iz aprila prikazano je odvojeno.

4. Podrška novinarima i saradnja sa institucijama

Mehanizam je kontaktirao sve novinare i novinarkе obuhvaćene prijavama i ponudio besplatnu pravnu i psihološku podršku. U prvom mjesecu rada pravna pomoć prihvaćena je u sedam slučajeva, dok psihološka podrška tada nije korišćena. Tokom maja pravna podrška prihvaćena je u jednom slučaju, a u jednom slučaju korišćena je psihološka podrška. U dva slučaja iz prvog mjeseca rada Mehanizam je sam inicirao prijavu nadležnim organima, jer oštećeni nijesu sami podnijeli prijavu.

Uspostavljena je brza komunikacija sa policijom i tužilaštvom, koja je omogućila rano informisanje i usklađivanje postupanja. Na osnovu predmeta praćenih tokom rada Radne grupe konstatovano je da su nadležni organi postupali u razumnom roku i da nijesu uočena značajnija odstupanja. Ovakav način rada pokazao je praktičnu vrijednost stalnog kontakta između institucija i medijske zajednice, posebno u prvim satima nakon prijave.

U izvještajnom periodu zabilježeni su i važni procesni ishodi. U aprilu je u jednom ranijem slučaju, u kojem je pravna pomoć obezbijeđena preko Mehanizma, donijeta osuđujuća presuda. U julu su u drugom ranije praćenom predmetu prihvaćene žalbe tužilaštva i angažovanog advokata, nakon čega je Viši sud za prekršaje preinačio prvostepenu presudu i kaznio osobu koja je novinarki uputila uvredu. Ovaj ishod pokazuje značaj pravne podrške i praćenja predmeta do njihovog pravosnažnog okončanja.

Tokom jula započeta je izrada posebnog polugodišnjeg pregleda napada, prijetnji i drugih oblika ugrožavanja bezbjednosti novinara i medijskih radnika. Njegov cilj je objedinjavanje

podataka iz više izvora, poređenje evidencija institucija i organizacija i preciznije utvrđivanje broja, vrste i statusa evidentiranih slučajeva.

5. Razvoj institucionalnog okvira i uporedna analiza

Pored operativnog rada, Radna grupa je razmatrala modele za trajno uređenje Mehanizma. Tokom aprila inicirani su razgovori sa Ministarstvom pravde o mogućem institucionalnom i normativnom okviru, kao i sa Sudom za prekršaje u Podgorici, imajući u vidu da je značajan dio dotadašnjih predmeta bio u nadležnosti tog suda. Analiza je obuhvatila sistem koji postoji u Holandiji i pravna rješenja iz Meksika, Hondurasa, Kolumbije i Pakistana.

5.1. Holandija: protokolarni model PersVeilig

PersVeilig je uspostavljen 2019. godine kao platforma zasnovana na saradnji medijskog sektora, policije i tužilaštva. Jezgro modela čine Holandsko udruženje novinara, udruženje glavnih urednika, policija i Državno tužilaštvo. Njihove obaveze uređene su Protokolom o bezbjednosti novinara, dok je medijska zajednica usvojila zajedničku normu postupanja u slučaju agresije i nasilja. Za Crnu Goru su posebno relevantni jasno definisani partneri, neposredna operativna komunikacija i podjela odgovornosti bez osnivanja zasebnog državnog organa.

5.2. Srbija: Stalna radna grupa i sistem kontakt tačaka

Stalna radna grupa za bezbednost novinara osnovana je na osnovu sporazuma koji su 2016. godine zaključili javno tužilaštvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova i šest novinarskih i medijskih udruženja. Operativnu osnovu modela čini mreža kontakt tačaka u medijskim udruženjima, apelacionim javnim tužilaštvima i 27 policijskih uprava, koja omogućava brzu razmjenu informacija, praćenje predmeta i koordinisano reagovanje. Iako je pet udruženja 2025. godine zamrzlo formalno učešće zbog nezadovoljstva postupanjem institucija, sistem kontakt tačaka ostao je operativan. Za Crnu Goru su relevantni decentralizovana mreža i stalna komunikacija između policije, tužilaštva i medijske zajednice, ali i iskustvo da djelotvornost ovakvog mehanizma zavisi od konkretnih rezultata i međusobnog povjerenja.

5.3. Meksiko: poseban zakon i federalni mehanizam

Meksički Zakon o zaštiti osoba koje brane ljudska prava i novinara iz 2012. godine uspostavlja federalni mehanizam kojim upravlja Sekretarijat unutrašnjih poslova. Njegovu strukturu čine Upravni odbor, Savjetodavno vijeće i Nacionalna izvršna koordinacija. Zakon razlikuje preventivne, zaštitne i hitne mjere, a odluke Upravnog odbora obavezuju federalne organe čije je učešće potrebno za njihovo sprovođenje. Ovaj model pokazuje kako se mandati, odlučivanje, izvršenje mjera i saradnja različitih nivoa vlasti mogu urediti jednim posebnim propisom.

5.4. Honduras: širi nacionalni sistem zaštite

Zakon Hondurasa iz 2015. godine obuhvata branitelje ljudskih prava, novinare, društvene komunikatore i pravosudne službenike. Njime je uspostavljen Nacionalni sistem zaštite

koji uključuje nadležno ministarstvo, Nacionalni savjet za zaštitu, Generalnu direkciju sistema, Tehnički odbor Mehanizma i jedinicu za ljudska prava u okviru bezbjednosnog sektora. Zakon predviđa rano upozoravanje, procjenu rizika, redovni i vanredni postupak, privremene i konačne mjere, kao i budžetske obaveze. Kod neposrednog rizika razlikuju se prijetnje koje se mogu ostvariti u roku od 24 do 72 sata, dok se naložene mjere sprovode najkasnije 48 sati nakon donošenja odluke. Za domaći okvir značajni su precizni rokovi, formalna procjena rizika i unaprijed utvrđena odgovornost za finansiranje i sprovođenje mjera.

5.5. Kolumbija: zaštita u okviru šireg sistema

Kolumbijski okvir nije zasnovan na jednom zakonu namijenjenom samo novinarima. Prema analiziranoj dokumentaciji, postoje komplementarni mehanizmi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova i Nacionalne jedinice za zaštitu, sa podjelom između preventivnih i zaštitnih funkcija i sa individualnim i kolektivnim mjerama. Ovaj primjer pokazuje prednosti povezivanja zaštite novinara sa širim sistemom zaštite ugroženih grupa, ali i rizik od preklapanja nadležnosti i nedovoljno jasne odgovornosti. Dostupni pregled navodi stanje propisa zaključno sa 1. januarom 2022. godine, pa aktuelni pravni okvir treba dodatno provjeriti prije korišćenja ovog modela u normativnim predlozima.

5.6. Pakistan: zakon usmjeren na prava i nezavisnu komisiju

Pakistanski Zakon o zaštiti novinara i medijskih profesionalaca iz 2021. godine uređuje pravo na život i bezbjednost, zaštitu od zlostavljanja, privatnost, povjerljivost izvora i nezavisnost profesionalnog rada. Zakon predviđa nezavisnu komisiju u kojoj su zastupljeni pravni stručnjaci, novinari, novinarske organizacije i predstavnici nadležnih ministarstava. Komisija može postupati po prijavi ili po sopstvenoj inicijativi, tražiti podatke od organa, ispitivati pritužbe i olakšati pristup besplatnoj pravnoj pomoći. Ovaj model je relevantan zbog kombinovanja individualnih prava, predstavništva medijske zajednice, ovlašćenja za sprovođenje postupka po pritužbama i institucionalne odgovornosti. Analiza se odnosi na rješenja predviđena zakonom, a ne na procjenu njihovog sprovođenja u praksi.

5.7. Elementi relevantni za trajni model u Crnoj Gori

Uporedni pregled pokazuje četiri osnovna pristupa: protokolarni model saradnje kakav postoji u Holandiji; stalnu međuinstitucionalnu radnu grupu sa decentralizovanom mrežom kontakt tačaka, kao u Srbiji; poseban zakonski i višesektorski mehanizam kakav predviđaju Meksiko, Honduras i Pakistan; te uključivanje novinara u širi sistem zaštite ugroženih grupa, kao u Kolumbiji. Razlike u pravnim sistemima, veličini država i vrstama rizika znače da nijedan od ovih modela nije moguće neposredno prenijeti u Crnu Goru.

Bez obzira na izabranu pravnu formu, analizirani sistemi ukazuju na nekoliko zajedničkih elemenata koje treba dalje razraditi: jasnu ulaznu tačku za prijavu; precizan mandat i razgraničenje nadležnosti; stalni operativni tim i mrežu kontakt tačaka; pisane procedure i rokove za hitno postupanje; procjenu nivoa rizika; katalog preventivnih, zaštitnih, pravnih i psiholoških mjera; učešće predstavnika medijske zajednice u odlučivanju; zaštitu

povjerljivih podataka; stabilno finansiranje; te redovno praćenje, izvještavanje i mogućnost preispitivanja odluka. Posebno je potrebno urediti način upućivanja predmeta koji ne spadaju u mandat Mehanizma, uključujući SLAPP postupke, kako podnosioci ne bi ostali bez jasne informacije i odgovarajuće podrške.

6. Međunarodna saradnja

Tokom juna, jula i avgusta značajan dio rada bio je posvećen pripremi studijske posjete Holandiji, planirane za početak septembra 2026. godine uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Pripremljena je agenda i usaglašeni su organizacioni i logistički detalji. Planirani su sastanci sa predstavnicima platforme PersVeilig, novinarskog udruženja, uredničke zajednice, Ministarstva obrazovanja, kulture i nauke, policije i Državnog tužilaštva. Cilj posjete je neposredno upoznavanje sa funkcionisanjem holandskog modela i procjena elemenata koji bi mogli biti prilagođeni crnogorskom kontekstu.

Tokom avgusta Radnoj grupi se obratio Generalni direktorat za demokratiju i ljudsko dostojanstvo Savjeta Evrope sa molbom da podijeli iskustva stečena tokom uspostavljanja i dosadašnjeg rada Mehanizma. Savjet Evrope planira slične aktivnosti u Moldaviji, zbog čega su iskustva iz Crne Gore prepoznata kao potencijalno korisna. Sastanak je zakazan za septembar 2026. godine.

7. Ocjena prvih šest mjeseci i naredni koraci

Prvih šest mjeseci rada potvrdilo je opravdanost postojanja Mehanizma kao sistema za brzo povezivanje institucija, neposredan kontakt sa ugroženim novinarima i novinarkama, ponudu pravne i psihološke podrške i praćenje postupanja nadležnih organa. Mehanizam je obradio 21 prijavu ili predmet iz svog mandata, uspostavio stalno dostupnu SOS liniju, u pojedinim slučajevima reagovao samoinicijativno i doprinio da pravna podrška bude dostupna od prijave do sudskog ishoda.

Istovremeno, šest mjeseci je kratak period za procjenu dugoročnog uticaja na broj napada, ujednačenost institucionalnog postupanja i održivost podrške. U narednoj fazi potrebno je dovršiti odluku o pravnom i organizacionom statusu Mehanizma, obezbijediti stabilan finansijski okvir, precizirati operativne procedure i rokove, uskladiti evidencije institucija i medijskih organizacija, te nastaviti praćenje predmeta do njihovog konačnog ishoda. Potrebno je i dodatno promovisati SOS liniju, utvrditi jasne puteve upućivanja za slučajeve izvan mandata i iskustva iz uporednih modela pretočiti u rješenja prilagođena domaćem sistemu.

Dosadašnji rezultati pokazuju da je najveća vrijednost Mehanizma u brzini komunikacije, dostupnosti podrške i zajedničkom praćenju slučajeva. Trajno institucionalno uređenje treba da sačuva te osobine, uz jasno definisane odgovornosti, mjerljive standarde postupanja i dovoljna sredstva za kontinuiran rad.

Izvori za uporedni pregled

[PersVeilig, About us](#)

[Council of Europe, PersVeilig](#)

[Srbija, osnivanje i sastav Stalne radne grupe, izvještaj o radu za 2025. godinu.](#)

[Meksiko, pregled zakona](#)

[Meksiko, tekst zakona u Službenom listu](#)

[Honduras, pregled zakona i propisa](#)

[Honduras, Dekret br. 34-2015](#)

[Kolumbija, nacionalni mehanizmi zaštite](#)

[Pakistan, Protection of Journalists and Media Professionals Act, 2021](#)

[Pakistan, tekst zakona](#)

S poštovanjem,

Predrag Nikolić

predsjednik